

Nasjonalt senter for
leseopplæring og leseforskning

Universitetet i Stavanger

Hildegunn Støle, førsteamanuensis

Elevane sine haldningar til lesing og lesevanar på fritida

Støle, H., & Strand, O. (2024). Elevane sine haldningar til lesing og lesevanar på fritida. I Wagner & Støle (Red.) *Tid for lesing! Norske tiåringeres leseforståelse i PIRLS 2021*. (s. 55-76). Universitetsforlaget.

Fleire typar nedgang i lesing i Noreg i 2021 sidan 2016

- Nedgang i leseprestasjon (ferdigheit)
- Nedgang i leseglede (haldningar)
- Nedgang i sjølvtilitt som lesar (haldningar)
- Nedgang i fritidslesing (lesevanar)
- Fleire norske barn har få barnebøker heime (ressursar)

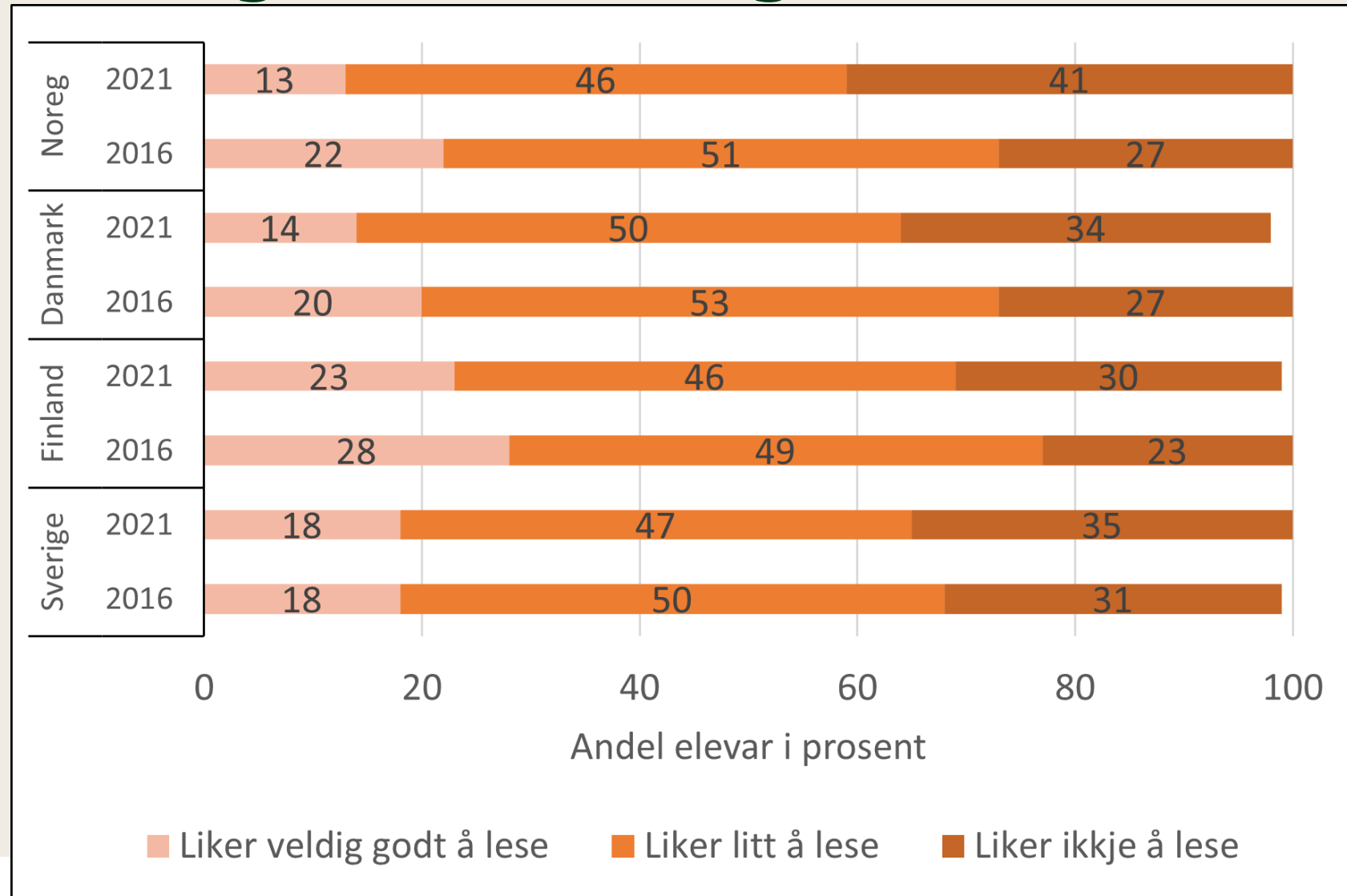
Sentrale aspekt ved leseutvikling

- Samanheng mellom SØS og leseferdigheit (Strand & Wagner, 2024)
- Samanheng mellom sjølvbilde som lesar og leseferdigheit (Walgermo et al., 2018)
- Samanheng mellom leseferdigheit og frivillig mengdelesing (Cunningham & Stanovich, 1997; Mol & Bus, 2011)
- Samanheng mellom motivasjon, leseferdigheit og frivillig lesing (Guthrie et al., 1999; Mol og Jolles, 2014)
- Samanheng mellom bokrikt heimemiljø og leseferdigheit (Clark & Poulton, 2011; Evans et al., 2014)

Data vi har brukt

- Leseprestasjon = mål på ferdighet/skår på leseprøven
- Kjønn
- Bakgrunnsspørreskjema til *elev* om
 - Haldning til lesing: leseglede og sjølvbilde
 - Lesevanar på fritida
- Bakgrunnsspørreskjema til *føresette* om
 - Barnebøker heime

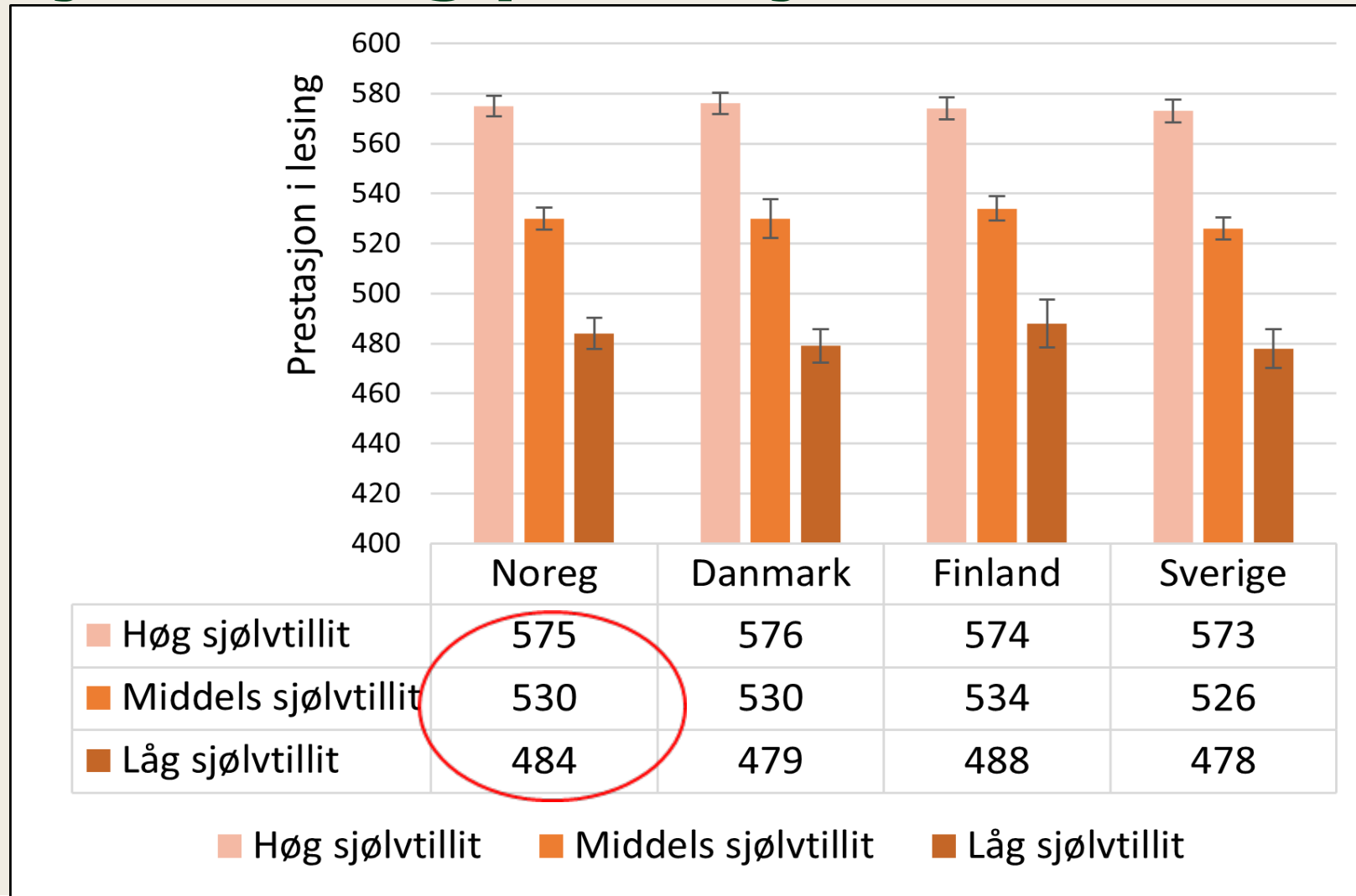
Leseglede i 2016 og 2021

Kjønn: Lese glede og leseprestasjon for norske jenter og gutter i 2016 og 2021

		Jenter		Gutar	
		Elevar i prosent	leseprestasjon	Elevar i prosent	leseprestasjon
2016	Liker veldig godt å lese	27 (1,4)	581 (3,7)	17 (1,0)	566 (4,4)
	Liker litt å lese	51 (1,2)	556 (3,2)	50 (1,3)	556 (3,1)
	Liker ikkje å lese	22 (1,4)	546 (3,8)	33 (1,6)	529 (3,4)
2021	Liker veldig godt å lese	15 (0,9)	565 (5,6)	12 (0,8)	547 (6,5)
	Liker litt å lese	49 (1,1)	553 (2,7)	43 (1,2)	540 (3,5)
	Liker ikkje å lese	37 (1,2)	536 (3,0)	45 (1,5)	521 (2,9)

Sjølvtillit og prestasjon 2021

Sjølvtillit i lesing og leseprestasjon i 2016 og 2021 for Noreg

		2016		2021	
		Elevar i prosent	Leseprestasjon	Elevar i prosent	Leseprestasjon
	Høg sjølvtillit	53 (0,9)	584 (2,2)	44 (0,9)	575 (2,1)
	Middels sjølvtillit	33 (0,8)	545 (2,7)	36 (0,8)	530 (2,2)
	Låg sjølvtillit	14 (0,6)	503 (4,5)	19 (0,7)	488 (4,9)

Lesevanar: tid brukt på lesing i fritida og leseprestasjon for jenter og gutar

	2016				2021			
	Jenter		Gutar		Jenter		Gutar	
	Prosent	Prestasjon	Prosent	Prestasjon	Prosent	Prestasjon	Prosent	Prestasjon
Mindre enn 30 minutt	55 (1,7)	556 (3,2)	61 (1,6)	537 (3,0)	61 (1,2)	539 (2,5)	65 (1,2)	523 (2,3)
30 minutt - ein time	37 (1,6)	582 (2,8)	31 (1,4)	561 (4,1)	31 (1,2)	562 (3,4)	26 (1,0)	548 (3,8)
Ein time eller meir	9 (0,8)	605 (6,0)	9 (0,8)	589 (4,8)	8 (0,6)	574 (5,6)	10 (0,8)	560 (6,5)

Barnebøker heime og leseprestasjon i fleire land

		2016		2021	
	Tal på barnebøker heime	Elevar i prosent	Leseprestasjon	Elevar i prosent	Leseprestasjon
Noreg	0–25	16 (0,8)	532 (3,6)	22 (1,1)	510 (3,0)
	26–50	29 (0,9)	549 (2,9)	27 (0,7)	536 (2,5)
	51–100 og fleire	56 (1,2)	574 (2,5)	51 (1,2)	560 (2,0)
Danmark	0–25	21 (1,0)	520 (3,4)	24 (1,0)	513 (3,2)
	26–50	31 (0,8)	543 (2,9)	27 (0,6)	535 (2,9)
	51–100 og fleire	49 (1,3)	566 (2,5)	48 (1,0)	558 (2,7)
Finland	0–25	22 (0,9)	543 (3,5)	21 (0,8)	523 (3,3)
	26–50	35 (0,7)	564 (2,5)	32 (0,7)	549 (2,2)
	51–100 og fleire	43 (0,9)	586 (2,0)	47 (1,0)	568 (2,7)
Sverige	0–25	17 (1,0)	523 (4,2)	24 (1,4)	515 (4,3)
	26–50	29 (0,8)	550 (3,3)	25 (1,2)	552 (4,3)
	51–100 og fleire	53 (1,5)	576 (2,5)	51 (1,3)	579 (2,8)

Leseferdigheit er viktig i det 21. hundreåret!

- Norske elevar ser ut til å trenge **mengdetrening**, som vil seie å lese lengre samanhengande tekst oftare
- **Implikasjonar** for skolen:
- Etablere *kultur for lesing* på ein slik måte at elevar ikkje synest at det er flaut å vere ein lesar
- Framsnakke litteratur og lesing
- Skap engasjement for faglig lesing
- Det er typisk skjønnlitterær lesing som gir mengdetrening, men la elevar lese faktabøker eller teikneserier også
- Ha bøker synlege i klasserommet
- Skolebibliotek
- La elevar lese oftare og lengre enn «lesekvarten»

Referansar

- Clark, C., & Poulton, L. (2011). Book ownership and its relation to reading enjoyment, attitudes, behaviour and attainment: Some findings from the National Literacy Trust First Annual Survey. *National Literacy Trust*.
- Cunningham, A. E., & Stanovich, K. E. (1997). Early reading acquisition and its relation to reading experience and ability 10 years later. *Developmental psychology, 33*(6), 934-945.
- Evans, M. D., Kelley, J., & Sikora, J. (2014). Scholarly culture and academic performance in 42 nations. *Social Forces, 92*(4), 1573-1605.
- Guthrie, J. T., Wigfield, A., Metsala, J. L., & Cox, K. E. (1999). Motivational and cognitive predictors of text comprehension and reading amount. *Scientific studies of reading, 3*(3), 231-256.
- Mol, S. E., & Bus, A. G. (2011). To read or not to read: a meta-analysis of print exposure from infancy to early adulthood. *Psychological bulletin, 137*(2), 267-296.
- Mol, S. E., & Jolles, J. (2014). Reading enjoyment amongst non-leisure readers can affect achievement in secondary school. *Frontiers in psychology, 5*, 108989.
- Pfost, M., Dörfler, T., & Artelt, C. (2013). Students' extracurricular reading behavior and the development of vocabulary and reading comprehension. *Learning and Individual Differences, 26*, 89-102.
- Roe, A. (2020). Elevenes lesevaner og holdninger til lesing. I T.S. Frønes & F. Jensen (Red.), *Like muligheter til god leseforståelse? 20 år med lesing I PISA*. (s. 107-134). Universitetsforlaget.
- Strand, O., & Wagner, Å. K. H. (2024). Betydningen av hjemmemiljø for elevenes leseresultater. I Å. K. Wagner & H. Støle (Red.), *Tid for lesing! Norske tiåringeres leseforståelse i PIRLS 2021*. (s. 77-99). Universitetsforlaget.
- Torppa, M., Niemi, P., Vasalampi, K., Lerkkanen, M. K., Tolvanen, A., & Poikkeus, A. M. (2020). Leisure reading (but not any kind) and reading comprehension support each other - A longitudinal study across grades 1 and 9. *Child development, 91*(3), 876-900.
- Walgermo, B. R., Foldnes, N., Uppstad, P. H., & Solheim, O. J. (2018). Developmental dynamics of early reading skill, literacy interest and readers' self-concept within the first year of formal schooling. *Reading and writing, 31*, 1379-1399.
- Walgermo, B. R., Frijters, J. C., & Solheim, O. J. (2018). Literacy interest and reader self-concept when formal reading instruction begins. *Early Childhood Research Quarterly, 44*, 90-100.